

OCCITÀ

TERRITORIS ON ES PARLA

L'occità es parla en un territori que comprèn part del sud de l'estat Francès -la zona que queda entre l'Atlàntic i la Mediterrània, i entre els Pirineus i el massís de l'Alvèrnia- (excepte les zones de llengua catalana i basca). També es parla, fora de França, a la Vall d'Aran i a la part alta de les valls alpines occidentals d'Itàlia.

DIVERSITAT INTERNA/ VARIACIÓ GEOGRÀFICA

La llengua occitana està formada per un conjunt de varietats: el gascò, amb la varietat aranesa, que és parlat en la zona compresa pel triangle que va de l'Atlàntic als Pirineus i a la Garona; les varietats del nord (el llemosí, l'alvernès i el vivaroalpí), i les del sud (el llenguadocià i el provençal).

NOMBRE APROXIMAT DE PARLANTS AL MÓN

El parla amb fluïdesa un 4% de la població del domini lingüístic, és a dir, una mica més de 600.000 persones.

ESTATUS JURÍDIC I DE FACTO

L'occità es parla en tres estats: França, Itàlia i Espanya. A França, tot i que l'occità era la llengua de la cultura, de la literatura, de l'administració, etc. durant els segles XI i XII, a partir del segle XIII, i al llarg de la resta de l'Edat Mitjana, l'occità va anar reculant poc a poc en els usos escrits en detriment del francès. Durant aquesta època, el francès oral va penetrar en les classes altes, i els grups dominants de la societat eren bilingües (francès i occità). La revolució francesa va difondre la idea de la llengua única i va perseguir totes les que no fossin el francès. Al llarg del s. XX l'occità va ser substituït del tot pel francès a causa de l'escola, els mitjans de comunicació, etc. i es va interrompre la transmissió familiar. Actualment gairebé no es parla al territori d'on

és propi tot i que s'han fet esforços per difondre'l a partir de l'ensenyament i de diverses activitats culturals. A la Vall d'Aran no se n'ha interromput la transmissió familiar, s'ensenyava a l'escola, és la llengua de l'administració i va ser declarada oficial a Catalunya a l'Estatut del 2006, però tot i així, l'occità és una llengua subordinada. A Itàlia està nominalment protegit per la llei estatal 482 de 1999, *Norme in materia di tutela delle minoranze linguistiche storiche*, però se n'ha interromput la transmissió intergeneracional, dues generacions més tard que a França, i no s'hi fa cap acció rellevant de promoció oficial.

FILIACIÓ

L'occità és una llengua indoeuropea de la branca romànica, com el català, el romanès o el portuguès.

ESTATUS oralitat / escriptura

L'occità ha estat tradicionalment una llengua escrita: va ser la llengua de la poesia trobadoresca, i durant l'Edat Mitjana es va utilitzar per escrit en altres àmbits de la societat. S'ha escrit sempre amb alfabet llatí. El nom *occità* en aquesta llengua s'escriu de la següent manera: *occitan*.

TRETS FORMALS BÀSICS

El català i l'occità són dues llengües molt pròximes (tradicionalment s'havien arribat a considerar la mateixa llengua). Per aquest motiu, la llista que segueix és breu. Cal tenir en compte que algunes de les característiques que assenyalen no són errors pròpiament dits, ja que, tot i que no són properes a l'estàndard català, són produccions com les que trobaríem en varietats catalanes septentrionals.

Fonètica

1. El so que en occità s'escriu *u* es pronuncia com es fa en francès, anterior.
2. En occità no hi ha distinció entre *o* oberta i tancada i la *o* es fa generalment oberta. És per aquest motiu que pot ser que els parlants d'occità no

facin la distinció en català (com en els dialectes catalans del nord).

3. En algunes varietats occitanes s'ha mantingut la *n* en posició final en alguns mots en què en català ha caigut (*pa, vi*). És possible que parlants d'aquestes varietats la mantinguessin també en català, per la semblança dels mots (*pan, vin*).
4. En algunes varietats occitanes, la *l* final es pronuncia com una *w*. Per això seria possible que pronunciessin mots com *abriu* o *sau* en lloc d'*abril* i *sal*.

Morfologia i sintaxi

1. La negació de la frase, en occità, es fa amb la partícula *pas* situada darrere del verb (com en les varietats catalanes del nord) i sense *no* (en aranès sí que hi ha *non*). Per això és possible que en parlar català calquin aquesta estructura, i produeixin oracions com *ho sé pas* en lloc de *no ho sé*, o *no ho sé pas*.
2. En la major part de les varietats de l'occità, els pronoms febles es col·loquen davant de l'infinitiu. És possible que calquin aquesta estructura en parlar català. Poden dir, per exemple, *vine a l'acabar* en lloc de *vine a acabar-lo*.
3. La major part de dialectes occitans introdueix els noms indefinits plurals o no comptables per un partitiu, per això en parlar català poden produir oracions com *vull de pa* en lloc de *vull pa*.
4. La primera persona del singular del present d'indicatiu es marca amb una vocal (diferent segons el dialecte: *i / e / o [u]*) que només en vivaroalpí correspon a la *o* o la *u* del català nord-occidental i central. Per aquest motiu pot haver-hi vacil·lacions a l'hora de produir aquestes formes verbals en català. Així, poden dir *mengi* en lloc de *menjo*, per exemple.
5. En occità les oracions atributives es construeixen amb un sol verb, *èstre*, i per això els seus parlants poden no distingir entre *ser* i *estar* en català.

LLENGUA I INTERACCIÓ SOCIAL					
hola	adieu	bona nit	bona nuèch	si us plau	se vos plai
com estàs?	cossí vas?	adéu	adieu	gràcies	mercés
bon dia / tarda	bon jorn	fins aviat	a lèu	de res	de res
LÈXIC					
<p>L'occità i el català són llengües molt properes, per això no hi ha massa diferències a l'hora d'anomenar els elements dels camps semàntics bàsics.</p> <p><u>Parts del cos</u></p> <p>No només hi ha una gran coincidència en la categorització de les parts del cos, sinó que fins i tot hi ha coincidències formals: cara, boca, nas, uèlh 'ull', braç, man, camba 'cama', pè 'peu'...</p> <p><u>Emocions associades a òrgans</u></p> <p>Aquí també s'observen coincidències significatives: <i>aver un fetge large</i> 'tenir un fetge ample' significa el mateix que "tenir molt de fetge", en el sentit de ser indolent, com algú que "té molta barra".</p> <p><u>Termes de parentiu</u></p> <p>L'occità té un sistema de categoritzacions paral·lel al del català, coneix més formes afectives: <i>tatà</i>, al costat de <i>tanta</i> 'tia', <i>tonton</i>, al costat d'<i>oncle</i>, <i>pepin</i> o <i>papeta</i> i <i>menina</i> o <i>mameta</i>, al costat de <i>grand</i> 'avi, àvia'.</p> <p><u>Sistema numeral</u></p> <p>En el sistema numeral també s'observen coincidències estretes entre el català i l'occità. Probablement per influència del francès, s'usa àmpliament la</p>					

forma *quatre-vints* per *ochanta* 'vuitanta', que representa un vestigi d'un sistema numeral de base vint.

ESTATUS CULTURAL DE LA LLENGUA

A l'edat mitjana l'occità era la llengua de la poesia trobadoresca i de diversos tipus de prosa (literària, administrativa, etc.), i tot i que l'occità es troba en una situació social molt precària es considera que ha estat una de les grans llengües de la cultura europea. Al s. XIX hi va haver una renaixença literària (hi destaca la figura de Frederic Mistral). El 1945 es va fundar l'Institut d'Estudis Occitans (IEO), una de les tasques més importants del qual ha estat renovar la consciència que l'occità pot ser una llengua utilitzada en tots els àmbits socials. També aquest últim segle s'ha codificat la llengua amb la publicació de gramàtiques i diccionaris.

RECURSOS SOBRE LA LLENGUA DISPONIBLES A BARCELONA

- Centre d'agermanament occitano-català: difusió cultural i cursos de llengua. <http://caoc.cat>
- Conselh General d'Aran: organitza cursos de llengua a Barcelona. <http://www.conselharan.org>
- Arxiu occità de la Universitat Autònoma de Barcelona: difusió i recerca sobre la llengua occitana. <http://grupsderecerca.uab.cat/occita/>

BIBLIOGRAFIA

Balaguer, C., & Pojada, P- (2012) *Diccionari català - occità, occitan - catalan*, 2a ed. Barcelona: Llibres de l'Índex. [1a ed. 2005]

Lamuela, X. (2008): "Ressenya de Domergue Sumien, *La standardisation pluricentrique de l'occitan. Nouvel enjeu sociolinguistique, développement du lexique et de la morphologie*. Turnhout: Brepols, 2007. *Ianua. Revista Philologica Romanica*, 8.

Lamuela, X. (2012): "*La llengua occitana: caracterització i situació actual*". Mot so razo, vol 10-11

Vergès, Frederic (2009). *Petit diccionari castelhan - aranés (occitan) - catalan - francés, aranés (occitan) - castelhan - catalan - francés*, 2a ed. Vielha: Conselh Generau

Material elaborat per Linguapax amb el suport de:

Ajuntament
de Barcelona

Diputació
de Barcelona

d'Aran. [1a ed. 1991]

INFORMANT: XL

Material elaborat per Linguapax amb el suport de:

Ajuntament
de Barcelona

Diputació
Barcelona